

Tarto: ja Wõrro: ma rahwa
K a l e n d e r

ehf

T ä h t : r a m a t
1840.

Ajastaja päle, perran
Jssanda Jესუსse Kristusse
sündimist.

Sel ajastajal om 366 päiwa.

Tartu
trükkitu J. C. Schünmanni man.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

Sa ollet warjo-paigas meile,
O Isfand, põlwest põlweni,
Ka taitsjas, warjus figill' neile
Ke sünd'wa ilma otsani.
Kik otša läap, So waim iks jääp;
Kui tuhhat ilma kadduma,
Ei sa sa ütten kadduma.

Jo enne kui kik mää salwa,
Nink allust panti ilmaile;
Ja enne kui päim tõssi taima,
Sis ollit sinna ammore.
Kik otša läap, So waim iks jääp;
Sa ollet kōhhalte muutmata,
So ello-aig ilmotsata.

Mes omma tuhhat ajastaiga
So een? — kui päim, mes heilane;
Sa lasset kui õ-wahhi-aiga
Neil möda-jōuda ruttuste.
Kik otša läap, So waim iks jääp;
Ei olle sinnul kaddumist,
Ei sinno ajal lõppemist.

Tõest ma nink taiwas läwa hukka,
Nink neid kui reiwast mudetas;
Ja ilmal tullep ots nink tukka,
Kui tedda põrmo heidetask;
Kik otša läap, So waim iks jääp,
Ni kui ta olli iggawest
Nink kile aigu algmifest.

Mi kui siin joostwa jõe laine
 Kif merre põhja wauwa,
 Mi rühhip möda kif, mes maine
 Kui ajastaja kauwa.
 Kif otsa läap, So waim ifs jääp,
 Ka perran ilma kaddumist
 Nink päiwa walge kistumist.

Ka minno päiwa nink mo tunni
 Kif läwa möda ruttuga;
 Ne lahkuwa, kui wirge unni,
 Nink wiwa mo siist hennega;
 Kif otsa läap, So waim ifs jääp
 Se aja lainist rikmata,
 Ja temma wäest ka putmata.

Mi jäädwa kui so olleminne
 Om ka so arm nink hallestus,
 Sest lõpko kaddum, tükkilinne,
 Sa ollet minno finnitus.
 Kif otsa läap, So waim ifs jääp!
 Mi laula minna rõõmsaste
 Ka lahkuden siist kindmaste.

Sa ollet minno kisp nink abbi,
 Ka minno waim jääp allale,
 So arm teep sinno wäe läbbi
 Mull' ello-warre wallale.
 Kif otsa läap, Mo waim ifs jääp
 So ütteste iggawes,
 Nink sinno taiwa ommatset.

G. M.

A j a : a r w.

Ma-ilma lomisest armatas . . .	5789	ajastaiga.
Jesanda Jesusse Kristusse sündimisest	1840	—
Tarto-lina eddimetsest ehitamisest .	810	—
Kui ristiust Iwlandi-male tulli . .	654	—
Lutterusse õige usso üleswõtmisest .	323	—
Kui Lutterusse õige usso üleswõtminne Iwlandi-male tulli	318	—
Kui Peterburi-lina nakkati ehitama.	137	—
Kui meie ma Wennerigi wallitsusse alla sai	130	—
Wõrro-lina ehitamisest	55	—
Meie Keisri-herra Nikolai Paw. lowitsi sündimisest	45	—
Tarto surekolt saadmisest	38	—
Kui Prantsus Wenne-male tulli, nink pallanu Moskwa-linast wälja aeri	28	—
Kui Iwlandi-maal priust kuleteti .	21	—
Kui meie armolik Keisri-herra Nikolai Pawlowits naksi wallitsema	15	—
Kui se perramenne suur henge kirjo- tamine meie maal olli	6	—
Kui Jummal-aerjust kerkun wastse kerk- sädusse perra nakkati piddama	6	—

Kalendri-tähte selletaminne.

● noor fu.	ödd. öddangul.
◐ eddimenne werand.	n. naddal.
☼ täüs fu.	f. fel.
◑ perrammenne werand.	t. tund.
P. pühha.	m. minuti.
p. perrast, nink päiw.	e. f. enne keskpäiwa.
hom. hommungul.	p. f. päle kespäiwa.
öf. öfel.	

Kats ristikest (**) päiwa arwo man näutwa, et om funninga- wai kerko-pühha, mes kerfun püh. händetas. Uts ristikenne (*) päiwa arwo-tähhe een näutap, et koghhus säratsel päiwal ei peta.

Ilma muudmisse omma nida üllekpantu, kui 1838 oliwa.

I. Januar. 31 päiwa. Wastse ajastaja fu.

Jäsfand! sinna ollet meil ello-afemes olnu põlwest põlweni! Enne kui mäe saiwa, nink ma ilm lobi, siä ollet sinna Jummal iggawest iggawetses ajas! Psalt. 90, 1. 2.

1 Eesp.	Wastse aj. p.	läppe ilm.
2 Idisip.	Abel, Set	
3 Kolmap.	Enok	tülm
4 Neljap.	Metusala	
5 Redi	Simeon	culine.
**6 Pools.	Kolme kun. p.	
1. P. p. 3. Kunn. p.	Jesus 12 ajaraiga wanna.	Ps. 2, 41-59.
7 Pühhap.	Meltior	☉ f. 2, 21 m. öf.
8 Eesp.	Erart	
9 Idisip.	Kasper	Külm nink
10 Kolmap.	Pawli p.	selge.
11 Neljap.	Higinus	
12 Redi	Rein	weidikesse lumme.
13 Pools.	Hilarius	
2. P. p. 3. Kunn. p.	Saja Kanan Kalilea, maal.	Jan. 2, 1-11.
14 Pühhap.	Robert	☉ f. 3, 21 m. p. f.
15 Eesp.	Weliks	
16 Idisip.	Erdmann	Kange tülm.
17 Kolmap.	Tönnisse p.	
18 Neljap.	Erwaim	
19 Redi	Sara	Läppe ilm.
20 Pools.	Wab. Sebast.	
3. P. p. 3. Kunn. p.	Widdalitobbine ja pämihe sullane.	Matt. 8, 1-13.
21 Pühhap.	Neta	☉ f. 3, 46 m. p. f.
22 Eesp.	Wintsent	
23 Idisip.	Lotta	
24 Kolmap.	Timoteus	Lumme sattap
25 Neljap.	Pawli ümbref.	fani tee.
26 Redi	Hans	Suur tuul
27 Pools.	Krisostomus	saddo nink sussa.
4. P. p. 3. Kunn. p.	Jesus lairwan merre päd.	Matt. 8, 23-27.
28 Pühhap.	Karel	Läppe saotse nink
29 Eesp.	Samuel	☉ f. 5, 51 m. ödd.
30 Idisip.	Ida	tulitse ilma.
31 Kolmap.	Anno	
1 Januaril tõsses päiw:	f. 8, 32 m.	lät alla: f. 3, 28 m.
10 — — — —	— 8, 16 — — —	— 3, 44 —
20 — — — —	— 7, 55 — — —	— 4, 8 —

II. Webruar. 29 päiwa. Kõundle: ku.

Jesand om minno henge lunnastanu, et se mitte hukka ei sa, enge et minno ello sedda walgust näes. Hiob. 33, 28.

1 Neljap.	Prigitta	
*2 Redi	Kõundle p.	selge nink
3 Poolp.	Hanna	
5. P. p. 3. Kuninga p. Kõlwjast. Matt. 13, 24—30.		
4 Pühhap.	Veronika	læppe päiwa,
5 Eesp.	Agata	● f. 3, 40 m. p. f.
6 Idisip.	Perent	
7 Kolmap.	Rikart	dsel kũlmetap
8 Neljap.	Salomon	pilwen, vehme
9 Redi	Polli	ilmake.
10 Poolp.	Ebbo	

9. P. enne lihhawõtte. Tõteggija winamæn. Matt. 20, 1—16.		
11 Pühhap.	Rosa	Kũlm nink
12 Eesp.	Karolina	
13 Idisip.	Penigna	● f. o, 37 m. p. f.
14 Kolmap.	Waltin	
15 Neljap.	Israel	selge,
16 Redi	Jula	Luline nink
17 Poolp.	Konstanzja	kũlm.

8. P. enne lihh. Semen saddap mitmesugg. maa pæle. Luf. 8, 4—15.		
18 Pühhap.	Konfordia	Læppe nink
19 Eesp.	Sanna	päiwa paiste.
20 Idisip.	Eutarius	
21 Kolmap.	Esajas	● f. 5, 52 m. hom.
22 Neljap.	Petri p.	
*23 Redi	Redi ja Poolp.	kũlma nink
*24 Poolp.	enne lihh. heite.	selge päiwa.

7. P. enne lihh. ehf. Paast. p. Kristusse kannatam. Luf. 18, 31—43.		
25 Pühhap.	Wiktor	Juus
26 Eesp.	Neſtor	ilm.
27 Idisip.	Paasto p.	
28 Kolmap.	Luhha p.	● f. o, 55 m. ds.
29 Neljap.	liig p.	

1 Webruaril tõsses päiw:	f. 7, 26 m.	lät alla:	f. 4, 34 m.
10 — — — —	7, 3 — — —	— — —	4, 57 —
20 — — — —	8, 37 — — —	— — —	5, 23 —

III. Martš. 31 päiwa. Paasto: ku.

Temma om meie õllekohto perrast hawatu, nink meie wattu perrast lõdu. Karrisus om temma pæäl, et meil rahho olles, nink temma hawu lãbbi olleme meie sũttiteru. Jes. 53, 5.

1 Redi	Albinus	Päiwal sulla
2 Poolp.	Lowisa	
1. P. Paastun. Kristust kiusatas kurratist. Matt. 4, 1—11.		
3 Pühhap.	Runikunde	dsel kangetas.
4 Eesp.	Adrian	Lumini
5 Idisip.	Meta	
*6 Kolmap.	Palw. Kolmap.	● f. 6, 18 m. hom.
	(Kwat. 1 p.)	
7 Neljap.	Simmo	laggunas.
8 Redi	Põri päiw.	Keiwaj allustap.
9 Poolp.	Mif	

2. P. Paastun. Kananea maa naine. Matt. 15, 21—28.		
10 Pühhap.	Mlandina	Lämme pilwitse
11 Eesp.	Konstantin	ilma.
12 Idisip.	Kregor	Tullep jãlle
13 Kolmap.	Ernst	
14 Neljap.	Zakarias	● f. 8, 29 m. hom.
15 Redi	Lugus	
16 Poolp.	Aleksander	lumme; sani tee.

3. P. Paastun. Kristus ajap kurratit wãlja. Luf. 11, 14—28.		
17 Pühhap.	Truta	Suur tuiſt.
18 Eesp.	Kabriel	Selge.
19 Idisip.	Josep	Lumme
20 Kolmap.	Rupert	
21 Neljap.	Venedikt	● f. 5, 7 m. ddb.
22 Redi	Rawael	
23 Poolp.	Leowil	rãtsãko.

4. P. Paastun. Kristus lõdap 5000 meest. Jan. 6, 1—15.		
24 Pühhap.	Kassimir	
*25 Eesp.	Maria kũlut. p.	Hã ilm, kũlma d.
26 Idisip.	Emanuel	Lãhhep lãmmele,
27 Kolmap.	Kuſta	
28 Neljap.	Kideon	● f. 8, 8 m. hom.
29 Redi	Lina	
30 Poolp.	Nat	jõffe ei woi

5. P. Paastun. Jesusse pãle heidetãs kũwme. Jan. 8, 46—59.		
31 Pühhap.	Tootõ	ennamb uſku.

1 Martšil tõsses päiw:	f. 6, 15 m.	lät alla:	f. 5, 45 m.
10 — — — —	5, 52 — — —	— — —	6, 8 —
20 — — — —	5, 26 — — —	— — —	6, 34 —

IV. April. 30 päiwa. Jürri. ku.

Orsekui Kristus om ühesärrateru fooljist läbbi Eesa aumus-
tusse, nida peame ka meie wasten ellun kauma. Rom. 6, 4.

1 Eesp.	Dora	
2 Idisip.	Iijo	kaunis lammie.
3 Kolmap.	Werdinand	
4 Neljap.	Ambrosius	● f. 9, 42 m. ödd.
5 Redi	Maksim	Wihm nint
6 Poolp.	Jölestin	lumme ratsätk.

6. P. Paastrun. Jesusse sissetullemine Jerusalemma. Matt. 21, 1—9.

7 Pühhap.	Iron	Likke tulise
8 Eesp.	Lorent	ilma.
9 Idisip.	Lauß	Illusa ilma.
10 Kolmap.	Ezikiel	
11 Neljap.	Suur neljap.	Jäe laggunep.
12 Redi	Suur redi	
13 Poolp.	Justin	● f. 1, 34 m. öf.

Kristusse ülestõõsemine. Mark. 16, 1—8.

14 Pühhap.	1. Lihhamõttep.	Leokesse laulawa.
15 Eesp.	2. Lihhamõttep.	Wihm.
16 Idisip.	Ruda	
17 Kolmap.	Tanatsius	Eddimanne pikne.
18 Neljap.	Walerian	Illusa
19 Redi	Simon	
20 Poolp.	Gaul	● f. 1, 53 m. öf.

1. P. p. Krist. ülest. p. Jesus näut. henda Jüngr. Jan. 20, 19—31.

21 Pühhap.	Jim	käwajatsse ilma.
22 Eesp.	Kajus	Jabhe.
23 Idisip.	Jürri päiw.	
24 Kolmap.	Albert	Lumme
25 Neljap.	Markusse päiw	
26 Redi	Ezikiel	● f. 4, 37 m. p. f.
27 Poolp.	Anastasiuß	nint

2. P. p. Krist. ülest. p. Hä karjus. Jan. 10, 12—16.

28 Pühhap.	Teresia	
29 Eesp.	Reimund	rätsätk.
30 Idisip.	Erast	Tuline.

1 Aprilil tõõss päiw:	f. 4, 56 m.	lät alla:	f. 7, 4 m.
10 — — — —	— 4, 33 —	— — —	— 7, 27 —
20 — — — —	— 4, 9 —	— — —	— 7, 51 —

V. Mai. 31 päiwa. Lebbe. ku.

Nätsse, minna lo wastet taiwast nint wastet maad, et sest
ennitsest ei sa mällerust ei ka meelde algatamist ollema. Jes. 65, 17.

1 Kolmap.	Wilip. ja. Jak. p.	Wihmane nint
2 Neljap.	Sigmund	tuline ilm.
3 Redi	Nisti löidm. p.	
4 Poolp.	Selma	● f. 1, 17 m. p. f.

3. P. p. Krist. ülest. p. Krist. ärraminnemissest. Jan. 16, 16—23.

5 Pühhap.	Rotard	
6 Eesp.	Idrik	Jabhe.
7 Idisip.	Jetta	
8 Kolmap.	Hiob	Rätsätk
9 Neljap.	Niggola p.	
10 Redi	Kordian	josep
11 Poolp.	Pankrazius	

4. P. p. Krist. ülest. p. Krist. tomat. römüst. läbbat. Jan. 16, 5—15.

12 Pühhap.	Nero	● f. 3, 11 m. p. f.
13 Eesp.	Sermazius	
14 Idisip.	Kristian	mahha.
15 Kolmap.	Sohwi	
16 Neljap.	Peep	Ilm lät lammie.
17 Redi	Anton	
18 Poolp.	Erik	Marro

5. P. p. Krist. ülest. p. Öigest päiw. piddamissest. Jan. 16, 23—30.

19 Pühhap.	Wilemon	● f. 9, 2 m. hom.
20 Eesp.	Pil	
21 Idisip.	Trina	tuul, wihm
22 Kolmap.	Mila	nint räise.
23 Neljap.	Krist. taiw. m. p.	Jabhe nint selge.
24 Redi	Ester	
25 Poolp.	Urban p.	Suwwi tulley.

6. P. p. Krist. ülest. p. Kui se römüst. saap tullema. Jan. 15, 26, 16, 4.

26 Pühhap.	Eduard	● f. 3, 4 m. hom.
27 Eesp.	Ludo	
28 Idisip.	Willel	Illus
29 Kolmap.	Mats	
30 Neljap.	Wigand	ilm.
31 Redi	Nelli	

1 Mail tõõss päiw:	f. 3, 45 m.	lät alla:	f. 8, 15 m.
10 — — — —	— 3, 26 —	— — —	— 8, 34 —
20 — — — —	— 3, 40 —	— — —	— 8, 59 —

VI. Juni. 30 päiwa. Jant:tu.

Temma wõttav kui karjus omma karja hoita, omma hõlma wõttav temma monakeisi nink kannap neid usjan, ja jubhatap talsast immerajid. Jes. 40, 11.

1 Poolp.	Kotsfalk	Pitse wihma
Puhha Waimo	wäljakaldaminne.	Jan. 14, 23—31.
**2 Pühhap.	1. Suw. pühha	nink
**3 Eesp.	2. Suw. pühha	● f. 4, 36 m. hom.
4 Idisip.	Widrika	
5 Kolmap.	Poniwajius (Kwat. 2. p.)	lämme pilwitse
6 Neljap.	Artus	ilma.
7 Redi	Lukrezia	
8 Poolp.	Medardus	
Kolmainusse pühha. Jesus ja Petros. Jan. 3, 1—15.		
9 Pühhap.	Pikkemb päiw	Surwi allustap.
10 Eesp.	Blawius	
11 Idisip.	Parnabas	● f. 1, 18 m. ds.
12 Kolmap.	Tina	
13 Neljap.	Tobias	wihmane nink
14 Redi	Tetlow	
15 Poolp.	Widi päiw	tuline.
1. P. p. Kolm. p.	Rikkas mees ja Lazarus.	Luk. 16, 19—31.
16 Pühhap.	Justina	● f. 3, 45 m. p. f.
17 Eesp.	Nikander	
18 Idisip.	Homer	Selge; wihm,
19 Kolmap.	Kert	
20 Neljap.	Wlorian	pilwine nink tuline;
21 Redi	Nahel	illus ilm.
22 Poolp.	Tiit	
2. P. p. Kolm. p.	Suur öbbango, sõdemaig.	Luk. 14, 16—24.
23 Pühhap.	Pasilius	
**24 Eesp.	Jani päiw	● f. 3, 50 m. p. f.
**25 Idisip.	Wio	
26 Kolmap.	Jeremias	Suur tuul
27 Neljap.	7 maggajide p.	
28 Redi	Josua	selge.
*29 Poolp.	Petri Pawli p.	
3. P. p. Kolm. p.	Arakaddonu lammas.	Luk. 15, 1—10.
30 Pühhap.	Pawli mället. p.	
1 Junil tõsses päiw:	f. 2, 58 m. lät alla:	f. 9, 2 m.
10 — — — —	— 2, 55 — — — —	— 9, 5 — —
20 — — — —	— 2, 58 — — — —	— 9, 2 — —

VII. Juli. 31 päiwa. Haina:tu.

Pandke tähhele lillituid wälja pääl, suitas nemma kaswawa: nemma ei te tödd, ei sedbra fa mitte. Minna ütke teile, et fa Salomon ligen omman aumustussen ei olke midade ollu ehitetu, kui üts neitsammust. Matt. 6, 28. 29.

*1 Eesp.	Teobald	
2 Idisip.	Haina Maria p.	● f. 7, 17 m. ödd.
3 Kolmap.	Kornel	
4 Neljap.	Ulrik	heitlik ilm.
5 Redi	Anselm	
6 Poolp.	Hektor	
4. P. p. Kolm. p.	Olge armolikko.	Luk. 6, 36—42.
7 Pühhap.	Tonatan	Pitne kaup.
8 Eesp.	Kilian	Wihmatse
9 Idisip.	Hin	
10 Kolmap.	7 welliste p.	● f. 8, 33 m. hom.
11 Neljap.	Nora	
12 Redi	Hindrik	nink
13 Poolp.	Margrete päiw	
5. P. p. Kolm. p.	Petre kalla. Iomus.	Luk. 5, 1—11.
14 Pühhap.	Wonavent	litte
15 Eesp.	Apoll. lahsum.	
16 Idisip.	Hermine	● f. 11, 15 m. ds.
17 Kolmap.	Aleksius	
18 Neljap.	Rosina	ilma.
19 Redi	Laura	
20 Poolp.	Elias	
6. P. p. Kolm. p.	Bariseerde wigus.	Matt. 5, 20—26.
21 Pühhap.	Daniel	
22 Eesp.	Mar. Madd. p.	Pitse kaura
23 Idisip.	Dskar	
24 Kolmap.	Kristina	● f. 7, 1 m. hom.
25 Neljap.	Jakkabi p.	
26 Redi	Anna	felletas.
27 Poolp.	Marta	
7. P. p. Kolm. p.	Kristus sõdap 4080 meesk.	Mark. 8, 1—9.
28 Pühhap.	Plato	
29 Eesp.	Pedo	Heitlik ilm.
30 Idisip.	Walter	
31 Kolmap.	Erm	
1 Julil tõsses päiw:	f. 3, 13 m. lät alla:	f. 8, 47 m.
10 — — — —	— 3, 28 — — — —	— 8, 32 — —
20 — — — —	— 3, 48 — — — —	— 8, 12 — —

VIII. August.

31 päiwa.

Pöimio: ku.

Laist kassi teep waises, ent ussina tõe tema rikkas. Ke summe ajal korjap, se om tark, ent se poimo ajal maggap, saap hâu sis-se. Salom. sonnum. 10, 4. 5.

1 Neljap.	Petri wang.	● f. 8, 2 m. hom.
2 Redi	Moses	
3 Poolp.	August	Pitse kàuwa.
8. P. p. Kolm. p.	Kammala prohmeti.	Matt. 7, 15—23.
4 Pühhap.	Elesar	
5 Eesp.	Dewald	Waga heitlikko
*6 Idisip.	Krist. arrasell. p.	
7 Kolmap.	Tinno	
8 Neljap.	Kotlip	● f. 2, 4 m. p. f.
9 Redi	Roman	ilma.
10 Poolp.	Lauritse p.	
9. P. p. Kolm. p.	Illekohtune majapiddaja.	Lut. 16, 1—9.
11 Pühhap.	Olga	
12 Eesp.	Klara	Waa
13 Idisip.	Ello	
14 Kolmap.	Eusebius	
*15 Neljap.	Rõa Maria p.	● f. 8, 30 m. hom.
16 Redi	Izaak	nint
17 Poolp.	Henning	
10. P. p. Kolm. p.	Jerusalemme-lina arrahäetaminne.	Lut. 19, 41—48.
18 Pühhap.	Lena	wihmatse
19 Eesp.	Sevald	
20 Idisip.	Vernart	
21 Kolmap.	Rut	ilma.
*22 Neljap.	Wilipert	
23 Redi	Zakheus	● f. 0, 24 m. p. f.
24 Poolp.	Päärtle p.	
11. P. p. Kolm. p.	Wariseer ja müütnik.	Lut. 18, 9—14.
25 Pühhap.	Ludwik	Pitse wihma
26 Eesp.	Matalia	
27 Idisip.	Jeppart	hobi.
28 Kolmap.	Augusta	Heitlik ilm.
*29 Neljap.	Nani pä mah. l. p.	
*30 Redi	Benjamin	● f. 9, 36 m. ddd.
31 Poolp.	Rebekka	

1 Augustil tõssep päiw: f. 4, 14 m. lät alla: f. 7, 46 m.
 10 — — — — — 4, 37 — — — — — 7, 23 —
 20 — — — — — 5, 2 — — — — — 6, 58 —

IX. September.

30 päiwa.

Mihkle: ku.

Kas ma ei mõtta talwa alnid teile wallale tetta, nint õnni-kust wälja wallada rikkalikult. Malak. 3, 10.

12. P. p. Kolm. p.	Keleto ja kõrweto inneminne.	Mark. 7, 31—37.
1 Pühhap.	Egidius	
2 Eesp.	Elisa	Pilwitse
3 Idisip.	Verta	
4 Kolmap.	Meus	ilma.
5 Neljap.	Natanael	
6 Redi	Mango	● f. 7, 18 m. ddd.
7 Poolp.	Regina	
13. P. p. Kolm. p.	hallelit Samaritilinne.	Lut. 10, 23—37.
*8 Pühhap.	Mar. sündim. p.	Selletas, nint lät
9 Eesp.	Pruno	jälle pitwe.
10 Idisip.	Soštenes	
11 Kolmap.	Põri päiw	Süggis allustap.
12 Neljap.	Sirus	
13 Redi	An	● f. 8, 13 m. ddd.
*14 Poolp.	Risti üllend. p.	
14. P. p. Kolm. p.	Kümme piddalitõbbist.	Lut. 17, 11—19.
15 Pühhap.	Nikodemus	
16 Eesp.	Bina	Selge
17 Idisip.	Lambert	eddimänne hal
18 Kolmap.	Titus	waa utsutse
	(Kwat. 3. p.)	
19 Neljap.	Werner	
20 Redi	Madde	
21 Poolp.	Mattausse p.	● f. 7, 24 m. ddd.
15. P. p. Kolm. p.	Mammona orjussest.	Matt. 6, 24—34.
22 Pühhap.	Morig	
23 Eesp.	Hosea	ilma.
24 Idisip.	Nani samisse p.	Wihm.
25 Kolmap.	Kleomas	
*26 Neljap.	Nani oppetaj. p.	Lumme
27 Redi	Ido	
28 Poolp.	Wenzel	saddo.
16. P. p. Kolm. p.	Käsa-naise poig Naini linast.	Lut. 7, 11—17.
29 Pühhap.	Mihkle päiw	Läppe ilm.
30 Eesp.	Hironimus	● f. 9, 7 m. hom.

1 Septembril tõssep päiw: f. 5, 32 m. lät alla: f. 6, 28 m.
 10 — — — — — 5, 54 — — — — — 6, 6 —
 20 — — — — — 6, 10 — — — — — 5, 41 —

Taul' puhhap' kohhe temma tahhap, nink sinna fulet fäl temma lörsmist, ent sinna ei tia kustas temma tulnes, ehk kohhe temma lännes. Jan. 3, 8.

*1	Idisip.	M. fait, ja eenp. p.	
2	Kolmap.	Wolrad	pilwine ja
3	Neljap.	Jairus	
4	Kedi	Pranz	ajoti selge.
5	Poolp.	Amalia	

17. P. p. Kolm. p. Poimo-pühha.			
**6	Pühhap.	Poimo-pühha	● f. 1, 44 m. ds.
7	Eesp.	Simson	
8	Idisip.	Siraf	
9	Kolmap.	Jaak	Wihma nink
10	Neljap.	Mai	
11	Kedi	Purkart	lumme saone.
12	Poolp.	Walwrid	

18. P. p. Kolm. p. Suremb käst säduksen. Matt. 22, 34—46.			
13	Pühhap.	Albrecht	● f. 10, 45 m. hom.
14	Eesp.	Kai	
15	Idisip.	Hedwig	
16	Kolmap.	Kallus	Külm nink
17	Neljap.	Emil	
18	Kedi	Lukas p.	wihmane.
19	Poolp.	Luzius	

19. P. p. Kolm. p. Kiriko-ussu parrandamis pühha.			
**20	Pühhap.	Kiriko-ussu par. p.	
21	Eesp.	Ursel	● f. 2, 51 m. p. f.
*22	Idisip.	Katta	
23	Kolmap.	Gewerin	Ilm lät
24	Neljap.	Salome	
25	Kedi	Krispin	
26	Poolp.	Lisa	läppele.

20. P. p. Kolm. p. Sajateiwa. Matt. 22, 1—14.			
27	Pühhap.	Jeets	
28	Eesp.	Simon Juda	● f. 7, 38 m. odd.
29	Idisip.	Hels	
30	Kolmap.	Upsalon	Wihma saone
31	Neljap.	Wolfgang	

1 Oktobril tösses päiw: 6, 47 m. lät alla: f. 5, 13 m.			
10	—	—	7, 9 — — — 4, 41 —
20	—	—	7, 34 — — — 4, 26 —

Rea diguusen omma künnu, sawa rahho kätte, nink hengawa omman kambren. Jes. 57, 2.

1	Kedi	Pühhide p.	
2	Poolp.	Hengide p.	rätjako.
21. P. p. Kolm. p. Kunninga-mihhe poig. Jan. 4, 47—54.			
3	Pühhap.	Mahum	
4	Eesp.	Dit	● f. 10, 41 m. hom.
5	Idisip.	Enno	
6	Kolmap.	Linnert	saotse
7	Neljap.	Efau	
8	Kedi	Aleksandra	ilma.
9	Poolp.	Teodor	

22. P. p. Kolm. p. Karwal sullane. Matt. 18, 23—35.			
10	Pühhap.	Martin Lutter	jahhe tulitse ilma.
11	Eesp.	Martin piiskop	
12	Idisip.	Jonas	● f. 3, 59 m. hom.
13	Kolmap.	Paap	
14	Neljap.	Widrik	ilm selletas
15	Kedi	Leopold	
16	Poolp.	Annik	

23. P. p. Kolm. p. Tatsina rahha. Matt. 22, 15—22.			
17	Pühhap.	Hugo	
18	Eesp.	Eära	nink pilwitses jälle
19	Idisip.	Elisabet	
*20	Kolmap.	Amos	● f. 9, 5 m. hom.
*21	Neljap.	Mar. ohwerd. p.	
22	Kedi	Abbas	pehme
23	Poolp.	Klement	

24. P. p. Kolm. p. Koolnuide mälletusse pühha.			
**24	Pühhap.	Kooln.mället. p.	
25	Eesp.	Katrina p.	wihmatse
26	Idisip.	Konrad	
27	Kolmap.	Pabbo	● f. 6, 4 m. hom.
28	Neljap.	Künter	
29	Kedi	Weinhart	ilma.
30	Poolp.	Andresse p.	

1 Novembril tösses päiw: f. 8, 2 m. lät alla: f. 3, 58 m.			
10	—	—	8, 21 — — — 3, 39 —
20	—	—	8, 39 — — — 3, 21 —

Tõstke omma päd üles, teie wärraja, ning tõstke henda üles, teie iggawetse usse, sest et auwustusse kuningas siise läap. Psalt. 24, 9.

1. Krist. tullem. p. Kristusse siisetull. Jerusaleml. Matt. 21, 1—9.

1 Pühhap.	Arnolt	
2 Eesp.	Käräna	ilm tangetas.
3 Eõisip.	Kola	☉ k. 10, 51 m. ödd.
4 Kolmap.	Parba	
5 Neljap.	Sabina	umb taimas
6 Redi	Nigola p.	
7 Pool.	Tonni	

2. Krist. tullem. p. Wiimse päiwa tähhe. Luk. 21, 25—36.

8 Pühhap.	Maria sam. p.	
9 Eesp.	Rudolw	Lühhem päiw.
10 Eõisip.	Judit	
11 Kolmap.	Woldemar	● k. 11, 11 m. ödd.
12 Neljap.	Ottillia	
13 Redi	Luzia	saotse ilma, nink
14 Poolp.	Nikassius	

3. Krist. tullem. p. Jaan wangi tornin. Matt. 11, 2—10.

15 Pühhap.	Hip	
16 Eesp.	Johanna	haste lumme
17 Eõisip.	Lazarus	
18 Kolmap.	Kristow	tullep mahha
	(Kwat. 4. p.)	
19 Neljap.	Lot	☉ k. 0, 37 m. öf.
20 Redi	Abraham	
21 Poolp.	Toma p.	saap

4. Krist. tullem. p. Jani tunnistus. Jan. 1, 19—28.

22 Pühhap.	Peata	
23 Eesp.	Tohwre	kaunis talwe te.
24 Eõisip.	Adam, Ewa	
25 Kolmap.	1. Talwiste püh.	
26 Neljap.	2. Talw. pühha	☉ k. 4, 45 m. p. k.
27 Redi	Evangel. Jaan	
28 Poolp.	Ilmsüta laste p.	heitliko

W. p. talw. p. Simeon ja Hanna. Luc. 2, 33—40.

29 Pühhap.	Noa	
30 Eesp.	Tawit	saotse ilma.
31 Eõisip.	Silwester	

1 Tezembril tõssep päiw: k. 8, 40 m. iat alla: k. 3, 11 m.

10 — — — — 8, 53 — — — — 3, 7 —

20 — — — — 8, 50 — — — — 3, 10 —

Ujastaja aja.

- 1) Kewwaj allustap 8mal Martsil, k. 2, 18 m. p. k.
- 2) Suwvi allustap 9mal Jani-ku päiwal, k. 11, 24 m. e. k. Sis om meil figepikkemb päiw.
- 3) Süggis allustap 11nel Mihkle-ku päiwal, k. 1, 45 m. öf.
- 4) Talw allustap 9mal Tezembril, k. 6, 53 m. ödd. Sis om meil figelühhem päiw.

Päiwa- ja ku-warjotamisse.

Selsinnatsel aastal warjotetas päiw ja ku kats. kord; ent sest ei sa meie man middake nätta.

Meie sure Keisri herra sugguwõssa.

Nikolai I. fige Wennerigi üllembwallitseja ja Keiser nink Pola-maa Kunningas, om sündinu 25dal Junil 1796.

Aleksandra Weodorowna, Wenne-ja Pola-ma Keisri-ja Kunninga-prowwa, Preisi-maa Kuninga tüttar, om sündinu 1el Julil 1798.

Neide latse:

1. Aleksander Nikolajewits, Zesarewits, Suurwürst ja aujärje perrandaja, om sündinu 17dal April 1818.
2. Konstantin Nikolajewits, Suurwürst, om sündinu 9mal Septembril 1827.
3. Nikolai Nikolajewits, Suurwürst, om sündinu 27dal Julil 1831.
4. Mihhael Nikolajewits, Suurwürst, om sündinu 13mal Oktobril 1832.
5. Maria Nikolajewna, Suurwürsti-prowwa, om sündinu 6dal Augustil 1819; laulatetu se Herzogi herraga Maksimilian von Leuchtenberg.
6. Olga Nikolajewna, Suurwürsti-prelli, om sündinu 30dal Augustil 1822.
7. Aleksandra Nikolajewna, Suurwürsti-prelli, om sündinu 12dal Junil 1825.

Keisri welli:

Mihhael Pawlowits, Suurwürst, om sündinu 28mal Januaril 1798.

Temma prowwa om:

Helena Pawlowna, sündinu 28mal Tezembril 1806.

Neide latse:

1. Maria Mihhailowna, Suurwürsti-prelli, sündinu 25dal Webruaril 1825.
2. Elisabet Mihhailowna, Suurwürsti-prelli, sündinu 14dal Mail 1826.
3. Katarina Mihhailowna Suurwürsti-prelli, sündinu 16dal Augustil 1827.

Keisri sõssare:

1. Maria Pawlowna, Saksen-Weimari-maa wallitseja Karl Wdriki prowwa, sündinu 4dal Webruaril 1786.
2. Anna Pawlowna, Hollandi-maa troni perrandaja Willemi prowwa, sündinu 7dal Januaril 1795.

Sinna, ilma:wallitseja,
 Annat woimust kunningill',
 Sadat, õnne:holitseja,
 Nida rahho allambill',
 Kaitfat neist ni õnnestust,
 Toot neil' õnne siigidust.

Nida ollet sa ka andnu
 Meije Keisril' wallitsust,
 Temma hoolde tallel' pandnu
 Jäädwa rahho õnnistust
 Rige selle rigile
 Nink me laste latfile.

Lasse meil sest rõõmsast kitta,
 Issand, sinno essa:hoolt,
 Omma Keisrit armsas pitta,
 Tallitada ommalt poolt
 Mes so awwus torbis läöp,
 Rigi õnnes allal' jääp.

Kalda Keisri päle mahha
 Tarkust, armo, rõmustust,
 Et ta mund ei ihka, tahha
 Kui iks rahwa õnnistust.
 Õigus olgo temma autw,
 Armo näüta, temma nõuw.

Awwita täl rahho anda,
 Sata wagga ellamist,
 Rahho:würsti nimme kanda,
 Keelda ilman söddimist,
 Rahho waimun ellada,
 Rahho armo ärrata.

Anna Keisrill' rohkest nätta
 Rõmo temma õigusselt
 Laff' täl kiki paifu jätta
 Tähte ommast heldusselt.
 Rahwa kittus, armastus
 Olgo temma perrandus.

Lasse temma nimmel sada
 Kallis fige rahwale
 Mälletusses perra:jäda,
 Õnnistusses ilmale,
 Ja ta helde wallitsus,
 Olgo rigi õnnistus.

Mahwa arm tält perra-jägo
 Temma suggu wõffale;
 Temma nimmi noomjas sago
 Ironi-perrandajale:
 Armastada allambid,
 Kui so rigi ommatfid.

Ei saap õigus rigin häitsma
 Nink iks ennamb affuma,
 Illekohhut ärra-kaituma,
 Usutawust tassuma.
 Sis saap koddun, wälja pääl
 Ruultus rõmp lauho-hääl.

G. M.

Lada-piddamisse päiwa.

Januari.ku,	7dal:	Tarto-linan suur saksa laat, 3 n.
Küündle.ku,	2el:	Willandi-linan suur saksa laat, 8 p.
	—	Wõro-linan, 1 p.
	22el:	Wõro-linan suur saksa laat, 8 p.
Paasto.ku,	30dal:	Willandi-linan, 1 p.
lehe.ku,	9mal:	Niggola laat, Wõõbsun, Wenne piri pääl.
Jani.ku,	22el:	Jani laat, Willandi-linan, 2 p.
	27dal:	— — Walga-linan.
	—	— — Wõro-linan.
	29mal:	Petri laat, Tarto-linan.
	—	— — Tawaste moisan.
Haina.ku,	2el:	Karksi moisan.
	20dal:	Perno-linan, suur saksa laat, 3 n.
Põlmo.ku,	10dal:	Lawritse laat, Mosekatsen, Põlwa- kõhhekkonnan.
	—	— — Walga-linan.
	15dal:	Helme moisan, 2 p.
	27dal:	Waste moisan, liggi Willandi- lina.
	29dal:	Killinga moisan, Saarde kühhel- konnan.

- Mihkli - ku, 2el: Abja moisan, Halliste kishhelkonnan, 2 p.
 4dal: Sindi moisan, Torri kishhelkonnan, 2 p.
 6dal: Sahhari laat, Rappinal, 2 p.
 8dal: Tafeberi moisan, Helme kishhelkonnan.
 8mal: Kastna moisan, Tostama kishhelkonnan.
 8mal: Pölwa firriko man.
 — Rõugo firriko man.
 — Tartun.
 10dal: Mõnniste moisan, Hargla kishhelkonnan.
 — Oldre moisan, Helme kishhelkonnan.
 13dal: Perawerre moisan, Jagupi kishhelkonnan.
 14dal: Krawi laat, Krawi kõrtsi man, Wanna - Anzmoisan, 2 p.
 15dal: Põlzamaal, 2 p.
 16dal: Kirrepi laat, Kirrepi sure tee kõrtsi man, Rõngo kishhelkonnan.
 18dal: Audro moisan.
 20mal: Wendra moisan, 2 p.
 21el: Sanna moisan, Rõugo kishhelkonnan.
 25dal: Mihkli laat, Willandi - linan, 2 p.
 — — — Wõrro - linan.
 29mal: — — — Tartun, 2 p.
 — — — Walgan, 2 p.
 — Kawanurme laat, Wastselinan, 2 p.

- Wina - ku, 6dal: Luutsnikin, Rõggosi karja - moisan, Rõuge kishhelkonnan.
 — Tarwaste moisan.
 10dal: Rõo moisa laat, Pillistwerre kishhelkonnan.
 15dal: Lustiwerre moisan, Põltsamaa kishhelkonnan.
 Orriko laat, Orriko moisa kõrtsi man, Kamja kishhelkonnan.
 Märtne - ku, 10dal: Mustwee - küllan, Torma kishhelkonnan, Peipse rannan.
 Wõrro - linan.
 Talwiste - ku, 6dal: Wõõbsun, Wenne plri pdaal, Rappina kishhelkonnan.
 27dal: Walga - linan, suur saksa laat, 8 p.

L i n a - w a h h e .

Tartust	om	Narwa	186 $\frac{1}{2}$ wersta.
—	—	Peterburi	324 —
—	—	Tallina, Põltsama kaut, .	186 —
—	—	Waska	82 —
—	—	Wolmeri	132 —
—	—	Riga	240 —
—	—	Perna, Helme - moisa kaut, .	180 —
—	—	Willandi, Rõngo kaut, .	99 —
—	—	Wõrro	65 —
—	—	Petseri	109 —
—	—	Pihkwa	165 —

Jama = wahhe,

Tartust Narwa.

Tartust Jggawerre jama	23	wersta.
Jggawerrest Torma	$23\frac{1}{2}$	—
Tormast Minnast	$25\frac{3}{4}$	—
Minnast Ranna-Pungerjale	14	—
Ranna-Pung. Wäiko-Pungerjale	$26\frac{1}{2}$	—
Wäiko-Pung. Jõhwi	21	—
Jõhwist Wokfa	12	—
Wokfast Waiwara	18	—
Waiwarast Narwa	$22\frac{1}{2}$	—

Tartust Riga.

Tartust Udderna	26	wersta.
Uddernast Kuigaste	$24\frac{1}{2}$	—
Kuigastest Tõlliste, ehk latre jama	$22\frac{1}{2}$	—
Tõllistest Kulpi	$18\frac{1}{2}$	—
Kulpist Trentsi	$21\frac{1}{2}$	—
Trentsist Wolmeri	20	—
Wolmerist Ienzi	19	—
Ienzist Raupa	$22\frac{1}{2}$	—
Raupast Englandi	$20\frac{1}{2}$	—
Englandist Hilfenswäri, ehk Parwejama	$19\frac{1}{4}$	—
Hilfenswärist Neuermüli	$14\frac{3}{4}$	—
Neuermülist Riga	11	—

Wolmrif Perna.

Wolmrif Ranzo	$23\frac{1}{2}$	wersta.
Ranzust Ruhja	$22\frac{1}{4}$	—

Ruhjast Moiseküllä, ehk laatre	$21\frac{3}{4}$	wersta.
Moiseküllast Kilingi	$23\frac{3}{4}$	—
Kilingist Surri	$19\frac{1}{2}$	—
Surrist Perna	$18\frac{3}{4}$	—

Pihtwa te.

Kulbi jamast Iipsi	$21\frac{1}{2}$	wersta.
Iipsist Mõnniste	$21\frac{1}{4}$	—
Mõnnistest Sanna	$28\frac{1}{2}$	—
Sannast Wõro	29	—
Wõrust Wastfelina	$27\frac{1}{2}$	—
Wastfelinast Petseri	$16\frac{1}{2}$	—
Petserist Isporski	21	—
Isporskist Korli	17	—
Korlist Pihtwa	18	—

Tarto-lina Kirko.

Meie olleme jo minnewatse aasta Kalendre sisest Koolmeistre Jani läbbi kuulda sanu, kuidas mele waišt Liwlandi makest mitmal wiisil om waiwatu, nink kuidas ta sõa tapplemissegä üttest kääst tõise kätte sai. Nisammate olleme ka kuulnu, kuidas se ellaw sõnna, mes Issandast tullep, läggüsi nink mahha-sõkkuti, nink mitte ärra es kisto, enge waa waimude möda kõndis, seni kui temma äig tulli, ja temma nüüd meie Sure Reisri armoal henda woip laotada fige pole, kui ennege, Jummal parrako, neid wastawõtlikko süddamid iks olles.

Panneme sis nüüd selle ramatokessen teile üts pilt ette, armas rahwas, nink nautame teile sedda wastset kirkut, mes Tarto linan ülles tettas, Tarto kühhelkunna nink lina koggodussele. Temma om meie armolikko Reisri Erra lubba nink kassu päletettu, ja ütte plani ehk pilti perra, mes Temma essi Peterburri linast om saatnu.

Tijate nüüd minnewatse aasta Kalendrist ka, et wannal ajal Tarto linan Liwlandi rahwal kolm kirkut om olnu: Maria-kirk, Jani kirk, nink Tomi-kirk. Ent neist ei saisanüüd ennamb kui ennege Janikirk ütfinda, nink Tomi-kirko müri kants. Maria-kirkust ei olle ütte kiwweke ennamb löida! Arwatas, et se Kunninga ehk Uniwersiteti maja temma asseme pääl om tettu.

Kuleme sis se kõrd sedda luggu, kuidas se Jani-kirk ütfinda sai tullest nink tuhvast ülestousta läbbi waiwa nink walsusse, ainult selle wäggewa sõnna läbbi, kellega Issand innemiste süddamid ligutas nink hendale essi rahwast põhastas ommandusses, kumb ussin olles häle tõle. (Lit. 2, 14.)

Saa kolmekümne nink kätte aasta eest (1708) sai Tarto liin, ehk ta kül müride nink krawidega üttes kõrwaw linas olli tettu, sõa läbbi hopis ärrapollotetus nink ärralaotetus. Paljo rahwast weti wenne male paosile. Jani-kirko kella, kantsli nink Altri saiwa ärrahoietus nink Pihkwate wetus, ja sest torredast Tarto linast nink temma kerkist es olle muud nätta, kui ennege tuhka nink müri kants.

Kui sõa sõkminne nink wainlaste werrewallaminne, rõkminne nink riisminne ärraollanema naksewa, kui

Jesanda suur päivlik jälle selgede tõssi, ja mitte ennamb püssi-rohho ning pallanu lina suits tedda pattatside silmide een ärra es muda: sis jo nakkas saäl ehk tääl mõnni wainē hirmotetu innemisse loomlikuma, ning omma pao paigast wälja tulles! Ni kui pääskenne selle kange talwe hirmoga henda ärrapedap, ning taggasi ruttap, kui suwwe rõõm tedda heikap, ja otsip taggan omma wanna pesa, ja ehkitap tedda jälle üles, ja kittap omma hälega Jesandat: ni tulles ka Tartu lina koddaniko, ning löidsiwa omme pesa assemid, ning armastiwa neid, ning kittiwa Jesandat, ke neid olli ülle jätnu sest rasse ajast! Nemma kanniwa kiwwe ning kantse kofko, ning teiwa hennēle forjussekeisi, et nä ellada woisse. Neide süddame olliwa ligutetu Jesanda armust, ning palliwa Jesanda pole. Nemma heitsiwa filmi omme kirkide päle, ning iksiwa pühha kirjaga: Zioni tee omma laggeda, et ei olle neid, ke pühhis tulles! Kik temma wärraja omma ärrahäwitetu; temma preestri ohkawa, temma neitsi ommawa kurba, ja temma hennesel om kibbe kæn. (Nutto l. 1, 4.)

Zomi kirku müri olliwa jo enne sedda aigu tullega pallanu olnu, ja ka wäga laialisse neide

waisse rahwa nõule, ning Maria-kerk olli hopis ärrahukkatu. Naksima nemma sis Zani-kirko päle mõtlema.

Olli mõnni hä aastak mõda lännu, ja Jumala orjus kunnege ei petu, kui eggauts omma tarrekessen, omma süddame puhkamisega, ilma et tõine toist heikas ehk juhhatas, manmitses ehk opetas! Sis om jo 1718mal aastal kuulda olnu, et kirkut nakkatu ehhitama, ja ütte kirku oppetajat Jakob Wildberg om kutsutu. Eggauts pand om mast waisusselt kofko. Reistri Härta and sadda kuld-tukkatid. Saksa maalt saat mõnni wagga häng ka omma tengakest Tallinast ja Riiast awitiwa kirklikko welle omma jõu järgi, ning jo olli tutta, et tõ eddenäs, siski wäga aiga mõda. Ilmlik jõud olli kassin, ent süddame himmo kasmu, et neid jälle Jummalaga orjus ning henge karjus ärrat. Tõmihhe teiwa tõise wõrra tõdd põle hinna eest. Luksep Schmidt es arwa omma tõ man rawiwa nakkla kallimbas kui seitse poluske ($1\frac{3}{4}$ koppikat), ning eggauts kirku tõmees rühkse ning tõttis, et ta aiasaste tees, mes Jummalaga koale tarwis olli. (Peas käl meie wastse kirku tõmihhil sätane samma meel ollema?) Kats lina koddanikko, Jwerson ning Frank reisiwa ütstõistkümmed kuud ümbre,

nink forjasiwa Peterburri, Tallina, Riia nink mu lina majade möda rahha kokko, mes neile heldus-sest jaeti, nink Jummal önnist neide waiwa.

Sina üslemba naksiwa nüüd ka sedda w'anna kirko-warra taggan otsma. Ent Jummal parrako sõa asja! k'ik olli laokelle. Marwa lina olli k'ats kella sanu, wenne kirko-torni jo kolmas ülespantu; kes neid riisma läts! Lasti sis Rootsi maal, Stokholmi linan wastset kella wallada, mes 300 Tadri masma rulli. Es olle waisil ennamb kui k'ats sadda: sis liggut taiwane E'ssa ütte pari wellede süddamid sen wöran linan, möslemba suurt suggu herra, Strömsfeld nimmega. Nemma heitsiwa 100 Tadrid k'örwale, nink sel 1728mal aastal sai se kirko kel walmis. Katskümmed aastat perran sedda wasseti Riia linan se wähhemb kel töises.

Paljo waidlemissegga nink rahha raiskamissegga sai se sis ka wimate Pihkwast Kantsli nink Altri kätte. Jo olli k'äsmata foggodus hendale essi Kantslikest nink Altrit ülesehitatu, et Jummal orjussel wiitmist es olles. Helde melega anninwa nä neid ärra E'ssi kirko päle, et nemma neid waisi wellitsid ka awwitasse, nink saadsiwa hendale rõmoga sedda wastset kätte sadu kallist h'ääd üles, Jum-mala meie Jesa auwus.

Kindral Rubenwör Kepnin kinkis sel 1724mal aastal Tarto kirko päle erelit. Nink kunna jo kolme aasta eest se holikas foggodus essi ütte weikest erelikest olli murretsenu, sis and temma jällele sedda w'anna selle waisembale E'ssi foggodussele, kelle kirkun weel ne ereli allale ommawa Jesanda üsendamisses, ke k'ik hendale üttes ainus foggodus ses forjap, mes taiwan nink ma pääl ellap, et saap üts karri nink üts karjus.

Kirko moisiide ma olli jälle harritu, pöld Jum-malast önnistetu, willi müdi ärra, nink Sangasten lasti selle rahha eest kattuse-k'iwwe tetta, nink sai se sis ka 1738mal aastal kirko kattus kattetus! Nas-tak perran sedda sai ka kirko torn walmis. Ent wastne tö tössi: müri olliwa tulles läbbi rikkotu, nink naksiwa nüüd wälja wajoma! Es hirmota ka se mitte neid teolissi ärra, ke Jesanda nimmet olliwa allustanu: Wastset forjati rahha, pappi-kottide nink kirko-pekkidega majade nink moisiide möda latusses nink kinkitus ses; nink eddimätsel Kristusse tullemisse pühhal 1740, just saa aasta eest, peti suurt tenno pühha selle walmi kirko sissen. Nätse! se olli üts pühha neil, kes es wassi tööd tetten Jum-mala meie Jesanda nimmet! Jummal woip sata k'igeguggust armo rikkalikult teie se an ol-

lema: et teil ikkes figin kül olles, nink rikka ollesse figele hāle teggole (2. Kor. 9, 8).

Nāeme nūūd kül, kuidas J̄sand omma armo-palget selle lina pāle om lastnu paista: kuidas selle saa aasta rahho pōlwen ja ūllembide warjun Tarto liin henda laiale laotanu, nink torredaste tōstnu om. Ent es olle meie ussu-rahwal siski ennamb kui iks se ūtsainus kirk ūlle kätte ja kolme koggodusse! Kolm kirk-oppetajat peawa Jummalā or-just selle ūtteaino pūhhan koan.

Weikesse walgega ruttap ma-koggodus templi pole, nink tullep jo J̄sanda armo lawwalt, kui Saks-koggodus kella ūttesa aigu ommale Jummalā or-justele lāt; nink kui neide palwe ārrapetu, sis kōstap jalle neide marahwa kittusse hāāl sest pūhha koast meile wasta, nink Saksā kōnniwa temma lāwwe een, et ka nemma tōistkōrda omma palwele saasse! Lātti juttust, tōise Saksā koggodusse juttust nink nore rahwa ōnnistamist, nida kui wan-na nink wiggaliste rahwa lawwale wōtmist ei woi muido kui ārripāiwal piddada! — Sis om nūūd kül ammogi nōu woetu, tōist kirkut weel tetta, om

paljo kōnneltu, om ka rahha kōrjatu, ent se ōige fundja es olle mitte weel neide sūddamide sissen. Meleūttesse nink nōu polest olli iks weel pudus, seni kui wimate J̄sand lina nink ma koggodusse ūllembid finnit, et nā kindma ollesse hāān tōōn. Nōuwo nink rahha sai neide lābbi weel pāle mur-retsetus, marahwas awwitiwa kāe tō nink jōuga. Osteti Maria moisa te weren ūtte platši, nink ussi-nade rūhkse tō eddesi, ni et 1837 (sūggisel saop 3 aasta) mūri walmi olliwa, ja torn jo hāste kōrgede tōssi, kui tōōd mahhajätteti, nink kāw Wade pāle lo-deti. Olli sis 25dal Septembri ku hommungul, kui tallorahwas lina pole tulliwa, nink tōine tōist kūssewa: „ei sedda wastset kirkut ennamb ei nāe!“ ehk pilwene ilm arwasiwa! ent pāiw lāts selgele, ja weel es tōsse torn; sis tulliwa jo lina rahwas wasta, ja tānnitiwa: oh immetekko! meie kirk torn om — ūmbrelānnu!

Ni olli Jummalā kāsfi ūllewalwnu, kōs inne-niste kerge meel hendale essi hāddas olli tōōd ten-nu. Temma pōrrut neide kōlbmata tōōd mahha. Temma wissas ūmbre neid mūri, mes saa nink tuhhandile olles surmas lānnu, ja temma siwa kat-tiwa waisid pattatsid moggusa unnega, et ka ūts

ainus neist hukka es peas sama. — Oh riiklus-
se nink tarkusse, nink Jummalatundmis-
se süwuiust! Kui ärranoudmata omma
temma kofto, nink ärraotsmata temma
tee. (Rom. 11, 33.) — Käl om Jesanda wiikka
suur, ent temma arm om ilmmõtlemata, nink lan-
gep ülle taiwa nink ma. — Jesand om pik-
kamelelinne meie wasta, nink ei tahha
mitte, et ütse ei pea ärrakadduma, enge
et fik pattust kånasse (2. Petr. 3, 9.) Kes
kül sedda omman ligutetu süddamen es tunne?

Jummal essi sai nida ka ilmlikko tõ man neile
juhhatajas, nink parremba nõu, nink taitfamba jdu-
ga eddenäs nüüd tõ, nt et meie lota woime, jo
süggise pole, Jehowa sedda wäggewat Jummalat
omman wastfen templin üllendada, nink tenno ja
fittusse pühha piddada, nida kui sag aasta eest ta
pühhendetus saije meie ennitse õnsa wannambide
foggodusfen. Sedda awwitago meid Jesand om-
mast iggawetsest armust.

Woip kül eggauits mõttelda, et selle sure tõ
päle paljo nõuwo lānnu, et nüüd jo kassindus kāen

om, ja weel ei olle ei kirko kelli, ei errelit, ei alstri
ehtit, ei kroon-lühtrit, ei ka muud asja, et pühha
kotta mõrsja ehtidega ehhitada wois, kui tedda Jes-
sandale laulatetas.

Armsa luggeja! ärge pandke sis pahhas, et ka
aig-ramat teie uesede päle foppotap, ja funna
ta eggal ajal teie kāen om, teid ka mannitsep:
ärge unnetage mitte hāād tetta nink jag-
gada, sest nisuggutse ohwri omma Jum-
mala mele perrast. (Hebr. 13, 16.) Ollete
luggenu, kui passaw Jummalat arm Jāni kirkut üs-
lestennu, ja woite essi armada, kas teil om en-
namb nõuwo, ehk olli nõil, kel es olle kofto, kus
pāād panda?

Ärra arma, armas luggeja, ke sinna ka ollet,
et se Tartu-rahwast ütsinda puttus; loe 1. Kor. 12,
12, sest õtsekui ihho üts om, nink temmal
om mõnd luliikmissi, ent fik se ütte ihho
luliikmisse, kumbe mõnd om, omma üts
ihho: nida ka Kristus. — Sest meie olles
me ka fik ütten waimun üttes ihhus ris-
titu, nink olleme fik üttes waimus jodetu.
(w. 13.) Nink Kalat. 5, 6. Sest Kristussen

Jesussen ei kõhta middate, enge usk,
kumb läbbi armo teggi ja om, laulgem tii
pühha Dawidaga:

Jesand, ma armasta sinno kōa assend
ja sedda kottust, kun sinno au ellap. (Laul,
26, 8.)

G.

Rõuge ehk nõstme-tõbbest.

Innimissel om omman ellun ennamb tõppe
nink hädda kanda, kui üttelegil tõisel ellewal loodas-
jal; ent Jummal and temmale ka ennamb mõistust
nink tarkust, henda tõbbe eest hoita nink sedda hen-
dast ärrakaitsta, nink — kui talle ka üks ehk tõine
tõbbi tulley, — sedda süttitada. Nõstme-tõbbi om
fige hiemsambi õnnetuste selka arvata, mes eal in-
nimisse-suggule omma johtunu; ent Jummalalle ten-
no, ka selle wasta olleme ütte abbi nink nõuwo
lõidnu.

Kes ennamb sest nakkajast tõbbest tahhap te-
da, kuis nink kunnas tedda fige eddimält om nättu,
kuis temma mitto sadda ajastaiga innimisse-suggu
om waiwanu, nink kuis innimisse mõistus wimatfil
ajul om kõhtanu, selle wasta abbi lõida, se luggego
sedda, mes siin juttustedas.

Kas nõstme jo üks wannamuistine tõbbi om-
ma, ehk kas nemma ildambalt omma sugunu nink

liikma nakkanu, sedda ei tija keake kindmaste ättel-
da. Wöip olla, et nemma Asia ma-ilma kawwa-
litsen jaun jo ammust ajast omma liiknu. Ent sel-
ge sönuga juttustedas wannun ramatin, et 580
ajastaiga perran Kristusse sündimist nöstme mönne
mu rasse többega Europa ma-ilma jaun üttelisse
omma wäljalaggunu. Zoost ajast omma kif wanna
firja nink ramato täüs sönnumid sest willitsussest,
mes nöstme fige ma-ilma tutwa kottuste päle om-
ma saatnu. Ütski es päse sest hirmsast többest,
nink kel sedda latse-pölwen es olle olnu, sell' tulli
temma illatsembal ello-eal; ka wanna nink halli in-
nimisse es jä temmast putmata.

Tol ajal, kui nöstme-többi Europa ma-ilma
jaun figeeditmaks nätti, olliwa mitma mu rasse
többe kawwete rahwa sekka wäljalaggunu, nimmelt
saggedast ka kark; ent mitto sadda ajastaiga lätsiwa
möda, kunni nöstme nink töiste többede waijele
mõisteti wahhet tetta nink ärränätti, et nemma
ennambest iks innimissele ennege ütskord ello-eal
wöiwa tulla. Näüt henda se többi ütten ma-kot-
tussen, sis tulli hirm nink jälleus kike päle; kes
paggeda jõus, paggest nink meije saggede se többe
ütten hennega kawwelitse ma-kottuste sisse.

Nöstme-többi laggusi üttest maast töiste nink

olli ütten ma-kottussen innimisse päle sündinu, kellel
sedda többe weel es olle olnu, sis tulli se willitsust
jälle, ennambest iks wie ehk säitsme ajastaja, mön-
nikord ka kaugemba aja perrast. Kui se többi ka
wahhest funnage fergemb olli, sis olli temma om-
mete mittokord ni rasse, et ütski ello es jä, kelle
temma naksi. Rigesuremb õnnetus olli sis, kui rasse
nöstme-többi kawwa aja perrast ütten ma-kottussen
tõssi, sest et sis sääl paljo rahwast olli, ke sedda töb-
be weel es olle pöddenu. Ennambest kif rahwa
hulk heideti sääl sis többe-wotele mahha, ni wan-
na, kui nore. Eggäüts peet henda omma maija
tabba tade ärra, põllo-tö maal jäije teggemata nink
kauplemine ilnon saisma, kif üllembide sadusse jäi-
wa täutmata, rõõwli häetiwa nink poostiwa linu
nink maad.

Kui wimate se többi möda läts, sis nätti
weel, kuis suur se õnnetus olli: kif latse ehk kog-
gona suggu-wõssa olliwa se többe kätte ärra kolu,
ehk ennegi häddalissi nink wiggatsid olli ülle jänu
nida kui pimmedid, förwetuid ehk muid, ke ihho-
luliikmiste polest olliwa sandis sanu.

Wimatse mödalännu saa-ajastaja ajast, kos nöst-
me ülleütselt ni surmaja es olle, kui enne, om
meil innimiste foolmisse förrast seigembid sönnumid.

Prantsusse maal koli ennambest eggal ajastajal kolm-
kümmeend tuhhat inimist selle többe kätte, nink
Rootsi maal koli ennambest ifs kümnes ossa neist
latsist, ke ajastajal sündsiwa.

Minnewal saa-ajastajal, kos inimisse eggal wi-
sil naksima omma mõistust arrutama, nakkati ka
nõuwo otsma, kuis nöstme-többe wälja laggunewat
hädä wäis keelä. Mõnda nõuwo peeti ärra, ent
se fik es awwita paljo middage. Sis ärrat Jum-
mal ütte arsti Englis - maal, kelle nimmi Jenner
olli. Jo 1768 ajastajal pand temma tähhele, et
lehmi uddaride küllel ütte többe nättäs, mes inni-
miste nöstme sarnane om. Lehmi-nüsmisse man-
naksi inimissele se többi; nemma saiwa ennege nei-
de ihho paika külge, mes lehma uddarid olliwa put-
nu, wille, mes nelle neidi waiwa teiwa; — ent
fik ne inimisse jäiwa nöstme többest wabbas, ehk
nemma kül nöstme-többitsidega kokko puttewa.
Kolmkümmeend ajastaiga olli se arst hoielik nink teg-
gew, sedda asja täwweste ärra nõudma, nink sis
kulut temma sel tähtsal ajastal 1798 sedda tullulikke
tarkust, mes temma olli löidnu. Temma wöt mädä
lehma uddaride wille sissest nink pand sedda hawu
sisse, mes kääwarre külge olliwa tettü, nink neide
kottuste pääl tulliwa willi ülles, mes weidi hädä

teiwa. — Kik, ke sedda többe olliwa pöddenu, olli-
wa kurje nöstmete wasta kaitsetu.

Se tullulik affi sai keigest Europa-ma rahwast
wastawöetus nink prugitus, nink eggauts meist tijap,
et ka meije maal eggal ajastajal latsile sel wiisil
nöstme pantas.

Meije olleme teile sedda asja juttustanu nink
tahhame päle se teile weel mõnda öppust nink juh-
hatamist anda:

Runna meije päwel neide kaitsewa nöstme pan-
neminne kigin paigun sünnip, sis ei wöi kurja lomo-
likku nöstme mitte ennamb ni wöimust wötta nink
ülle kää minna, kui ennitsel ajal. Ent sedda suurt
hätteggo, mes meile sel wiisil om näüdetu, ei peta
mitte ni kallis, kui sedda õigusse perrast sünnis pid-
dada. Kui wannembid mannitsedas, omme latsile
laske kaitsewa nöstme panda, sis kuleme mõnda neist
ütlewat: misperrast peame Jummalä õigust henne
kätte kiskma? Nöstme tulleswa Temma kääst; in-
niminne peap neid pöddema, ei tohhi püda kawwalal
kombel neide eest ärra tagganeda. Ent nisuggutsille
ütleme meije: Jummal lassap ka külmä, wiisma

nink tuult tulla, nink teije ehhitate hennele maiju, henda neide warjo al fige se wasta kaitfa; — mis perrast teije sedda sis tete? —

Tõise ütewa: kui keake lomoliffu nõstme om ärra pöddenu, sis om temma perrast sedda terwemb; mis perrast peap inniminne sedda töppe hendast ärra kaitfma, mes temma ihho puhhastap? Ent neile kostame meije, et weel täambani innimisse löida om, ke ennitse ajal nõstmetest wiggatses hink hädalitses salwa, et nüüd weel säratse pimme, förweto nink kassist ja jallust sandis tettu innimisse meije sean ümbre-käüwa. Nisugutside häddapolitse innimeste arw wähhanev kül, sest et nemma üts tõise perra ärrakoolwa; ent kui teije ennitse aigu õnnetust tahhate teda sada, sis luggege wannu ramatid, koghhe sellest paljo om ülespantu. Kuis wõip üts tõbbi fõrwetaw olla, mes teid wiggatses teep, nink lu-liikmiste polest ärrarikkup?

Weel ütewa mõnne: kas peame omma lastele lastma wallo tetta, ehk melega temmale ütte tõbbe sata, et temma üttest tõisest tõbbest ärrapässes, mes ni arwaste tullep nink teedmata om? Ent näitse, sest rassist lomolikko nõstme-tõbbest om seperrast ni

arwast kuulda, et sedda fergembat tõbbe ni hõelikkult sadetas. Nink mes om kül se wäikenne wallo kaitfwa nõstme pannemisse mau, nink se ferge haigus kaitfwa nõstme pöddemissen kurje nõstme tõbbe nink hädda wasta?

Mõnne arwawa weel ni: kurja nõstme tulleswa ka weel perran kaitfwa nõstme pannemist; mis tarwis om sis pannemist waja? Ent meije kostame: lomoliffu nõstme tulliwa enne ka mõnnel ajal katsforda üttele innimissele. Ent tulleswa nemma perran kaitfwa nõstme pannemist, sis omma nemma ennambest ifs wäga ferge. Kui nõstme-panneminne mõdistlikkult nink nisugutsist saap tallitedus, kel sest asjast õiget tundmist om, sis ei tulle kurja nõstme ni hõlpsast mitte. Mitto emma omma jo sega rahhul, kui neide laste ennege üts paar kriipsokest kääwarre külge omma sanu nink ei holi sest middage, kas ne pantu nõstme ka omma nakkanu ehk ei olle. — Siin küssi minna weel, kas se waiwa wäärt es olles, wieteistkümnel ello-ajastajal hennel tõistford laste kaitfwa nõstme panda, sest et lomoliffu nõstme arwaste enne selle ello-igga perran kaitfwa nõstme pannemist tulleswa.

Kui telje nüüd kige se ülle ollete perra mõttel-
nu, mes siin om üteldu ja õppetedu, sis ei olle küll
middage, misperrast telje üllembide säadmissele weel
wasta pannesse, mes kaitswa nõstme-pannemist kan-
geste nõwmap. Paljo ennambest wõtkem Jumma-
lat sõamest tennata, et Lemma inimisselle meelt
nink mõistust om andnu, henda ni sure hädä nink
willitsusse wasta kaitsa, nink piddagem selle mehhe
mälletust kallis, kelle perramõtleminne nink hool
meile sedda tullulikku tarkust nink õnne om saatnu.

N. J.

Kuida süggelissi kolme päwaga sutumatta
ärä kautada, nenda et ihho terwisele sest
mingisuggust kahju ei sünni.

Süggelissed on meie marahwa seas üks wäga
tuttaw haigus; wannad ja nored, isseärranis
lapsed saggedaste aastade kaupa nende kimpus;
usfinad külge hakkamas, agga wissad lahkumas.
Arstitakse neid mitme wiisi peäl, agga arro et diete
neist lasi saaks. Lähheb kül naddal ja ka kaks
aega, enne kui saunast ja wõidmisifest pääseb, ja
kes maa paifus iggakord ni kaua maldab töö orjus-
sest ärä olla. Sawad siis wäljaspoolt ihho peält
kül ärrapelletud, agga lõwad sisse ja pistwad üri-
kesse aja pärrast jälle wälja, etgedamad, kui enne.
Ehk kui ka neile otse saab, siis juhtub jälle tihti,
et terwišt teiselt poolt kange rohhidega rikkutakse.
Sepärrast wõttis Kalendri teggija ennesele nõuks, rahw-
wale õppetada kuida nendest usfinaste, so on, kolme pä-
waga wõiwad lahti sada, ilma et karta olleks, et ho-
pis ei olle kaddunud, ehk et selle jures terwisele
middagi wigga juhtunud. Se õppetust, mis siin
allamal sest asjast anname, ei olle koggoniste uus
ja tännini teadmatta, waid meie maalt pärrit ja jo
kümne aasta eest Kura maal ühhe tohtri läbbi es-

malt Saksa keele ja nüüd ka Läti keele peal rahwale kulunud ja kidetud, nenda et jo mitto tuhhat inimest seal maal selle järrel sest roppust haigussest on peasnud.

Süggelissi tunneb küll iggamees, ja teab, mis wõerad need on, kui sõrmede, käe liikme, küünarnuki ja põlwe liikme ümber punnasid tippusi ja wistrikkusi leiab, mis piggistes wet wälja annawad ja wägga kihhelewad. Tahhame siis nüüd kuulda, kuidas neid hõlpsal wiisil ärrakautada. — Esmalt tuleb tähhele panna, et sedda asja muul ajal ei sünni ette wõtta kui agga wannal kuul, se on sest päwasst, kui ku täis saab ja kahhanema hakkab, ni kaua kui selle päwani, mil jälle noor ku luakse. Pannet aeg wägga pakki peäle, siis wõib hädada pärrast ka jo kaks päwa enne täit kuud hakkata, ja nendasammoti ka kaks päwa enne nore kuu lomist, agga se seädus peab seal jures ikka täidetud sama, et arstimisse lõppe wana kuu sisse langeb.

Teisel on kõrwaste se ülle walmada, et haige arstimisse al mitte teisi rideid selga ei panne, waid nendega, mis esimesse wõidmisse ajal temmal ümber ollid, ni kaua jääb, kui tedda sauna wiakse. Peäle sedda ei tohi ta ka nende kolme päwa sees omma käsja pesta, egga kindaid käest ärra wõtta, ei sömagi jures, egga ka sest toast, kus puhhastamine hakkati, liikuda.

Kolmandamaks kelab tohtertamisse seädus, haigele palju süa andmast, isseärranis solast ehk happut roga. Teem ja ka nattoke lihha on siin keige tullusam. (Üllut, kui wärske egga happo ei olle, wõib pruukida; agga wiin, se kallis ello wessi, mis ello kustutab, jägo maitsematta, sest et werd rikkub ja puhhastamist wiivitab.

Need kolm tükki truiste meles piddades asu-go haige siis ennast ühhe weikesse toa ehk kambri sisse, mis faunis soe on ja wõtko esimesse päwa hommikul sedda rohko sisse, mis siin tohtri keele ja wiisi peal on ülespandud, ja aptegi pealt oddawa hinna eest on sada:

Recipe. *Baccarum juniperi pulv.*
 — lauri aa. Drachm.
 unam et dimid.
 m. f. pulvis.

Täled innimesed samad ühhe hea te lusika täie, noremad nattoke wähhem, lastele antakse agga pool, ja immewadele noa otsa täis weega seggatud. Kui rohhi peaks süddant pöritama ajama, siis ei olle sest ühtigi wigga. Wärssti rohho järrel saab haige selle salwiga wõitud:

Recipe. *Pulv. baccarum juniperi.*
 — — — lauri aa. Unc. III.
Florum sulphuris Unc. VI.
 m. f. c. butyr. insuls. ꝥ j. unguentum.

Kui rided seljast ärra on, siis näab kus süggelised keige rohkem ennast wälja ajanud, need kohhad tullemad esite ja dige tuggewaste wõida, ja pärrast sedda keik kehha, olgo seal süggelissi nähha ehk mitte; muud kui pea ja silmnäggo jäwad wõidmatta. Kui se temp on tehtud, siis panneb haige ennast jälle ridesse ja jääb sinna kambre, kus tedda wõiti.

Teisel hommikul antakse jälle rohko sisse ja wõitakse salwiga, nenda kui esimesel päwal.

Kolmandama päwa hommikul saab haige weel rohko, agga wõidmist ei olle tarwis, kui süggelised

kaddumas ja närissimas ja fihheleminne lõpnud on. Agga on nad wahwad ja on sügelemist tunda, siis tulleswad need kohhad weel üks kord wõida, kus neid nähtakse. Sellesamma päwa õhto wiakse halge sauna. Saun olgo wähe tuggewam kōtud, kui muul ajal, ja suitsust ja wingust puhhas ja selge. Siin wāttab ta ennast kohhe ridest lahti ja saab soja wee ja mārsebiga (se on rohhelisse sebiga) salwist puhastud, rāttifuga kuiwatud ja selle jārrel ueste tuggewaste salwiga wōitud. Nūūd lähheb ta lawwale, heidab ennast sellile lawwa peäle, kāed ja jallad ülespidi wasto lagge hoides, ka katsub ni kaua nenda siin olla, kui agga wōib, sedda parrem. Kui haige nenda üllewal pik kalli, wissak kauem, sedda temma wōidja siis meelt mōda wet kerriosele, et õige paljo pallawat auro tōuseb; sest sedda ennam auro ja leili, sedda kindlam wōib lota, et haigus sutmatta lahkeb. Üks tāis innimenne peab ikka üllewerend tunni lawwal allema, lapsed sawad wāhhema leili ja wāhhema ajoga lābbi. Mendele, kes kanger pallawat ei olle õppind kannatama, tulles weel se nõu anda, et kui lawwale peowad minnema, mitte korraga ülles ei lähhe, waid wāhe hawalt üllemaale astuwad. Kui lawwalt maas on, siis tulles kehha jälle soja wee ja mārsebiga üllepesta ja ārrakuwatada ja saab siis puhtad rided selga. Sellega on nūūd arstiminne lõppetud ja süggelissed kautud, kui keif nenda truiste tehti, kuida üllewal sai õppetud. Peaks teisel päwal weel mõnni tippoke ehk weerakoke seäl ja teäl ihho peäl nähha ollema, siis ei olle neid ennam karta, need kauwad ja kuiwawad pea isseennestest ārra.

D. J.

Jārwa·ma wanna·mehhe õppetussed.

Ea ja pahha.

Miks on pahha ni paljo ja ead ni wāhe siin ilmas? Silmad lahti sa te, kül sa jo tūnned siis miks. Pahha on tilloke ikka, kui ilmale sünnib. Ea rutto Kaswab, sest oletus tal oidjaks ja toitjaks jo on.

Kerge ja raske.

Rūssisin: mis on raske, ja mis on kerge kül tehha? Kostis: kerge kül on laita ja sundida teist. Laps jo sundida mōistab ja lapsoke laita jo oskab, Sedda kül igga päw nāme ja immestame. Agga mis isse sa laitsid, katsu porrata isse, — Raske on se tō; tahhad sa katsuda, te.

Üks kui mõnnigi teine.

Ükskōrd olli üks mees. Ea sündis, kōssis ja surri. Ennam ma temmast ei tea. Agga se olli üks mees!

Kes on aus?

Aus on se mees, kes õigust teeb ja Jummalat kardab, Olgo ta throni peal, olgo ta ilpude sees.

Tānna ja omme.

„Mis ma tānna ei sa, kül wōin jo õmmegi tehha.“ Tānna siis lurius te, mis sa jo eile ei teind.

Kalendriteggija ja minna.

Minna.

Wennike Kalendriteggija, eina omme ma teeksin, Utle, kas omme on kuiw? Agga sa sedda ei tea. Kudda sa teada siis nōid, mis Jummal tulleswal aastal

Eawast lāffitab kōik? Wimine walleli sa!

Temma.

Minna wassetan ifka, sest sinna allati usfud;
 Urta sa usfu mind — siis on mo wasset ka ots.

Ma-ilma sõbbrad.

Mis sa mo wennike kül ma-ilma sõbbradest mõtleb?
 „Nad on pibo suits. Kui on mo piboke täis,
 Kül tast suits siis tõuseb ja keerleb ja mängib mo
 ümber;
 Kui on tubbakal ots, otsas on sõbbrad kui suits.“
 Tallomehhed ja Kalendriteggijad lubba-
 sid, agga —
 Kewwade ollime mehed, lubbades süggise maksta
 Wannad wõllad ja weel kuhjaga melegi ead.
 Ilm ja laiskus ja kõrts — oh kullutas paljo ja
 raiskas;
 Jo on süggise käes, tühi on kuttur ja kot.

F. F.

Koddo-laul wastsen tarren ehk wastsen
ello-paigan.

Wiis. Wie groß ist des x.

Oh tenno, armas Jummal	Tõist	paika, Jummal,
fulle:		näutsit mulle,
Ma wastsest tarrest rõmus-	Ros	ma nüüd pea ella-
ta!		ma.
So arm and terwust, jõu-	Nüüd	eesmäst kirtust to
do mulle,		ma fulle
Ka sedda suurt tööd lõp-	Siin	wastsen majan ten-
peta.		noga.
Nüüd minnule ka helde	Jo	tähti kül sa wõttit
olle,		anda

Kui häält so pole üllenda:	Mull'	essa armust wan-
		nan saäl
Oh Issa, armolikkult kule,	Ra	wastsen tahhat tõest
		mo kanda:
Mes ma nüüd palle, to-	Täus	tenno loda ma so
wota.		päl.

2. Oh Jummal! wõtta ifkes kaija
 Mo maja päle armoga,
 Nink ehita ja kaitse, hoija
 Kik omma õnnistussaga.
 Kui wannan tei ka pattu saggest,
 Hend jätti holetussele,
 Siin wastsen towota ma wastsest!
 Nüüd ja ma sulle tõtteste!

3. Ne saina sago mälletama
 Mull', mes ma towota so een:
 Jks so pol' peap hoijetama
 Siin kõnnen, tõdn nink hengussen.
 Siin sinno teen ja kassun käume
 Jks sisse, wälja hõlega!
 Ni, Jummal! wastsen majan teme
 Ka wastset leppingut soga.

F. F.

Paul poimo-ajal.

W. Kes Jummalal ni lassey tetta.

Kes sedda armo-hoolt om kandnu,
 Et wiiki meil' läts kaswama?
 Kes tälle siggidust om andnu,
 Et ta sai walmis lõikada? —

Tõest, põim meil' selgest tähhendap,
Kui s Jēsa meid iks armastap!

2. Sa ollet arm! fiš õnne rohkest
Me same so kääst rõmoga.
Sis wõtta sõand wasta heldest,
Mes so pol' tõssap tennoga.
Ma põima, Jummal, rõõmsast sult;
Oh põima sinna se eest mult.

3. Ehk nakkas murre päle-tükma,
Kül Jummal wõttap awwita;
Ja näep, kui waiw meid sunnip ikma,
Mink rühhip meid sis rõmusta.
Ke lillikuid ni ehhitap,
Ka meije päle hallestap!

4. Me lotus tõttap taiwa pole,
Kost ta meil' antu armolist,
Ja iggawetse põimo pole,
Mes towotit, sa Jēsus Krīst!
Kül hain ja lillik nārwes läap;
So armo-sõnna saisma jääp!

§. 5.

Hõbbe nink wass-rahha selletaminne.

Jooskwa hõbbe-rahha om:

5	foppika tükki, weawa	17½ f. w.
10	— — —	35 —
1 Plot ehk 15	— — —	52½ —
20	— — —	70 —
25	— — —	87½ —
2 Ploti ehk 30	— — —	1 R. 5 —
Pool rubla 50	— — —	1—75 —
5 Ploti e. 3 R. ehk 75	— — —	2—62½ —
Rubla ehk 100	— — —	3—50 —
Pooltõire rubla e. 150	— — —	5—25 —
Platina tuffat weap	3 rublat hõbbetat ehk 10	—50 —
Kuld tuffat weap	3 — — —	—10—50 —
Kuldrubla ehk imperial weap	10 — — —	—35 —
Pool kuldrubla ehk imperial weap	5 — — —	—17—50 —

Tähte selletaminne.

R.	ehk f. w.	om:	foppik
R	—	rb.	— Rubla
		w.	— wass
		h.	— hõbbe
		e.	— ehk
		n.	— nink.

Hõbbe rahha numre ommawa ifs wer-
rewa trüffiga trüffitu

$\frac{1}{4}$ foppik om wannaajalinne polust ehk we-
rand foppik

$\frac{1}{2}$ tähhendap ütte poolt

$\frac{3}{4}$ om kolm werand.

Misammute woip eggäutte jaotetu asja
numridega kirjotada: üts kolmandik kirjota
 $\frac{1}{3}$; näljandik ehk werandik kirjota: $\frac{1}{4}$; kuwen-
dik kirjota: $\frac{1}{5}$; nink ni ifs eddest kui tarbis
lät. Särane - jonekenne tähhendap ifs, et
ass'i om jaotetus sanu; joneallune numre $\frac{1}{4}$
näutap, kui palju jakko temmast om tettu,
nink jonepäälinne numre $\frac{3}{4}$ näutap, kui
palju neist jakeisist káen om. Mida ták-
hendap $\frac{3}{4}$, et ass'i om neljas jaotetus sanu,
nink neist kolm jakko káen om, ent neljas
jaggo pudus jánu; ent kui $\frac{1}{4}$ kirjotetas, sis
náete ókwa, et kúl ka nelli jakko tettu om,
ent ei olle ennamb kui üts jaggo káen; kolm
jakko puduwa. — $\frac{1}{7}$ om: om seitsmes jao-
tussest: üts jaggo, ehk üts seitsmendik; $\frac{2}{7}$
om seitsmes jaotussest: káts jaggo, ehk káts
seitsmendik. — $\frac{5}{4}$: wiis kátskümmandel-
jandikko, $\frac{7}{8}$ seitse káttessandiko n. n. eddest.

Kui sinno káest kússitas hõbbe rahha, ja sin-
na tahhat wassaga massa, sis kae siin kirjari-
perra, kui palju sul tullep:

$\frac{1}{4}$ f. h. eest tullep $\frac{7}{8}$ f. w. ent

$\frac{1}{2}$ f. h. eest tullep $1\frac{3}{4}$ f. w.

$\frac{3}{4}$ R. h. eest tullep $87\frac{1}{2}$ f. w. ent

$\frac{1}{2}$ R. h. eest tullep 1R. 75 f. w.

Muitdo sunniwa kú foppika arwo ka rublide arwo
pále, sest ni kui üts foppik hõbbekat om kolm ja üts
pool foppik waske, ni ka üts hõbbe-rubla kolm üts pool
waske rublat.

f.e.R.h.	om	f.e.R.w.	f.e.R.h.	om	f.e.R.w.
1	—	$3\frac{1}{2}$	21	—	$73\frac{1}{2}$
2	—	7	22	—	77
3	—	$10\frac{1}{2}$	23	—	$80\frac{1}{2}$
4	—	14	24	—	84
5	—	$17\frac{1}{2}$	25	—	$87\frac{1}{2}$
6	—	21	26	—	91
7	—	$24\frac{1}{2}$	27	—	$94\frac{1}{2}$
8	—	28	28	—	98
9	—	$31\frac{1}{2}$	29	—	$101\frac{1}{2}$
10	—	35	30	—	105
11	—	$38\frac{1}{2}$	31	—	$108\frac{1}{2}$
12	—	42	32	—	112
13	—	$45\frac{1}{2}$	33	—	$115\frac{1}{2}$
14	—	49	34	—	119
15	—	$52\frac{1}{2}$	35	—	$122\frac{1}{2}$
16	—	56	36	—	126
17	—	$59\frac{1}{2}$	37	—	$129\frac{1}{2}$
18	—	63	38	—	133
19	—	$66\frac{1}{2}$	39	—	$136\frac{1}{2}$
20	—	70	40	—	140

f.e.N.h.	om	f.e.N.w.	f.e.N.h.	om	f.e.N.w.
41	—	143 $\frac{1}{2}$	71	—	248 $\frac{1}{2}$
42	—	147	72	—	252
43	—	150 $\frac{1}{2}$	73	—	255 $\frac{1}{2}$
44	—	154	74	—	259
45	—	157 $\frac{1}{2}$	75	—	262 $\frac{1}{2}$
46	—	161	76	—	266
47	—	164 $\frac{1}{2}$	77	—	269 $\frac{1}{2}$
48	—	168	78	—	273
49	—	171 $\frac{1}{2}$	79	—	276 $\frac{1}{2}$
50	—	175	80	—	280
51	—	178 $\frac{1}{2}$	81	—	283 $\frac{1}{2}$
52	—	182	82	—	287
53	—	185 $\frac{1}{2}$	83	—	290 $\frac{1}{2}$
54	—	189	84	—	294
55	—	192 $\frac{1}{2}$	85	—	297 $\frac{1}{2}$
56	—	196	86	—	301
57	—	199 $\frac{1}{2}$	87	—	304 $\frac{1}{2}$
58	—	203	88	—	308
59	—	206 $\frac{1}{2}$	89	—	311 $\frac{1}{2}$
60	—	210	90	—	315
61	—	213 $\frac{1}{2}$	91	—	318 $\frac{1}{2}$
62	—	217	92	—	322
63	—	220 $\frac{1}{2}$	93	—	325 $\frac{1}{2}$
64	—	224	94	—	329
65	—	227 $\frac{1}{2}$	95	—	332 $\frac{1}{2}$
66	—	231	96	—	336
67	—	234 $\frac{1}{2}$	97	—	339 $\frac{1}{2}$
68	—	238	98	—	343
69	—	241 $\frac{1}{2}$	99	—	346 $\frac{1}{2}$
70	—	245	100	—	350

Kui sinnul hind om wasse perra päse pantu,
ja sinna tahhat hõbbemat küssida, ehk hõbbe-
daga massa, sis kae siin perra:

Kunna se wass rahha penemb kui hõbbe om, sis ei
woi tedda hõbbemat muido ärraselletada kui nida, et iks
felle jostwa hõbbe rahhale wasse mannu pantas.

1, 2, 3, 4, 5 nink seni kui 17 $\frac{1}{2}$ koppikat wasse,
ei woi muido kui wass rahhaga massa.

f. w. om:	f. h.	n. f. w.	f. w. om:	f. h.	n. f. w.
17 $\frac{1}{2}$ —	5		40 —	10	n. 5
18 —	5	n. $\frac{1}{2}$	41 —	10	n. 6
19 —	5	n. $1\frac{1}{2}$	42 —	10	n. 7
20 —	5	n. $2\frac{1}{2}$	43 —	10	n. 8
21 —	5	n. $3\frac{1}{2}$	44 —	10	n. 9
22 —	5	n. $4\frac{1}{2}$	45 —	10	n. 10
23 —	5	n. $5\frac{1}{2}$	46 —	10	n. 11
24 —	5	n. $6\frac{1}{2}$	47 —	10	n. 12
25 —	5	n. $7\frac{1}{2}$	48 —	10	n. 13
26 —	5	n. $8\frac{1}{2}$	49 —	10	n. 14
27 —	5	n. $9\frac{1}{2}$	50 —	10	n. 15
28 —	5	n. $10\frac{1}{2}$	51 —	10	n. 16
29 —	5	n. $11\frac{1}{2}$	52 —	10	n. 17
30 —	5	n. $12\frac{1}{2}$	53 —	15	n. $17\frac{1}{2}$
31 —	5	n. $13\frac{1}{2}$	54 —	15	n. $18\frac{1}{2}$
32 —	5	n. $14\frac{1}{2}$	55 —	15	n. $19\frac{1}{2}$
33 —	5	n. $15\frac{1}{2}$	56 —	15	n. $20\frac{1}{2}$
34 —	5	n. $16\frac{1}{2}$	57 —	15	n. $21\frac{1}{2}$
35 —	10		58 —	15	n. $22\frac{1}{2}$
36 —	10	n. 1	59 —	15	n. $23\frac{1}{2}$
37 —	10	n. 2	60 —	15	n. $24\frac{1}{2}$
38 —	10	n. 3	61 —	15	n. $25\frac{1}{2}$
39 —	10	n. 4	62 —	15	n. $26\frac{1}{2}$

f. w. om:	f. h.	n. f. w.	f. w. om:	f. h.	n. f. w.
63 —	15	n. 10 $\frac{1}{2}$	95 —	25	n. 7 $\frac{1}{2}$
64 —	15	n. 11 $\frac{1}{2}$	96 —	25	n. 8 $\frac{1}{2}$
65 —	15	n. 12 $\frac{1}{2}$	97 —	25	n. 9 $\frac{1}{2}$
66 —	15	n. 13 $\frac{1}{2}$	98 —	25	n. 10 $\frac{1}{2}$
67 —	15	n. 14 $\frac{1}{2}$	99 —	25	n. 11 $\frac{1}{2}$
68 —	15	n. 15 $\frac{1}{2}$	100 —	25	n. 12 $\frac{1}{2}$
69 —	15	n. 16 $\frac{1}{2}$	101 —	55	n. 7 $\frac{1}{2}$
70 —	20		102 —	85	n. 2 $\frac{1}{2}$
71 —	20	n. 1	103 —	100	n. 15
72 —	20	n. 2	104 —	100	n. 10
73 —	20	n. 3	105 —	100	n. 5
74 —	20	n. 4	106 —	200	
75 —	20	n. 5	107 —	200	n. 12 $\frac{1}{2}$
76 —	20	n. 6	108 —	200	n. 7 $\frac{1}{2}$
77 —	20	n. 7	109 —	200	n. 2 $\frac{1}{2}$
78 —	20	n. 8	110 —	200	n. 15
79 —	20	n. 9	111 —	200	n. 10
80 —	20	n. 10	112 —	200	n. 5
81 —	20	n. 11	113 —	200	n. 12 $\frac{1}{2}$
82 —	20	n. 12	114 —	200	n. 7 $\frac{1}{2}$
83 —	20	n. 13	115 —	200	n. 2 $\frac{1}{2}$
84 —	20	n. 14	116 —	200	n. 15
85 —	20	n. 15	117 —	200	n. 10
86 —	20	n. 16	118 —	200	n. 5
87 —	20	n. 17	119 —	200	n. 12 $\frac{1}{2}$
88 —	25	n. 18 $\frac{1}{2}$	120 —	200	n. 7 $\frac{1}{2}$
89 —	25	n. 19 $\frac{1}{2}$	121 —	200	n. 2 $\frac{1}{2}$
90 —	25	n. 20 $\frac{1}{2}$	122 —	200	n. 15
91 —	25	n. 21 $\frac{1}{2}$	123 —	200	n. 10
92 —	25	n. 22 $\frac{1}{2}$	124 —	200	n. 5
93 —	25	n. 23 $\frac{1}{2}$	125 —	200	n. 12 $\frac{1}{2}$
94 —	25	n. 24 $\frac{1}{2}$	126 —	200	n. 7 $\frac{1}{2}$

N. w. om:	f. h.	n. f. w.	N. w. om:	f. h.	n. f. w.
28 N.	80		60 —	170	n. 15
29 —	80	n. 12 $\frac{1}{2}$	61 —	170	n. 10
30 —	80	n. 7 $\frac{1}{2}$	62 —	170	n. 5
31 —	80	n. 2 $\frac{1}{2}$	63 —	180	
32 —	90	n. 15	64 —	180	n. 12 $\frac{1}{2}$
33 —	90	n. 10	65 —	180	n. 7 $\frac{1}{2}$
34 —	90	n. 5	66 —	180	n. 2 $\frac{1}{2}$
35 —	100		67 —	190	n. 15
36 —	100	n. 12 $\frac{1}{2}$	68 —	190	n. 10
37 —	100	n. 7 $\frac{1}{2}$	69 —	190	n. 5
38 —	100	n. 2 $\frac{1}{2}$	70 —	200	
39 —	110	n. 15	71 —	200	n. 12 $\frac{1}{2}$
40 —	110	n. 10	72 —	200	n. 7 $\frac{1}{2}$
41 —	110	n. 5	73 —	200	n. 2 $\frac{1}{2}$
42 —	120		74 —	210	n. 15
43 —	120	n. 12 $\frac{1}{2}$	75 —	210	n. 10
44 —	120	n. 7 $\frac{1}{2}$	76 —	210	n. 5
45 —	120	n. 2 $\frac{1}{2}$	77 —	220	
46 —	130	n. 15	78 —	220	n. 17 $\frac{1}{2}$
47 —	130	n. 10	79 —	220	n. 7 $\frac{1}{2}$
48 —	130	n. 5	80 —	220	n. 2 $\frac{1}{2}$
49 —	140		81 —	230	n. 15
50 —	140	n. 12 $\frac{1}{2}$	82 —	230	n. 10
51 —	140	n. 7 $\frac{1}{2}$	83 —	230	n. 5
52 —	140	n. 2 $\frac{1}{2}$	84 —	240	
53 —	150	n. 15	85 —	240	n. 12 $\frac{1}{2}$
54 —	150	n. 10	86 —	240	n. 7 $\frac{1}{2}$
55 —	150	n. 5	87 —	240	n. 2 $\frac{1}{2}$
56 —	160		88 —	250	n. 15
57 —	160	n. 12 $\frac{1}{2}$	89 —	250	n. 10
58 —	160	n. 7 $\frac{1}{2}$	90 —	250	n. 5
59 —	160	n. 2 $\frac{1}{2}$	91 —	260	

N. w. om:	f. h.	n. f. w.	N. w. om:	f. h.	n. f. w.
92 —	26 R. 25	n. 12 $\frac{1}{2}$	97 —	27 R. 70	n. 5
93 —	26 R. 55	n. 7 $\frac{1}{2}$	98 —	28 R.	
94 —	20 R. 85	n. 2 $\frac{1}{2}$	99 —	28 R. 25	n. 12 $\frac{1}{2}$
95 —	27 R. 10	n. 15	100 —	28 R. 55	n. 7 $\frac{1}{2}$
96 —	17 R. 40	n. 10			

G.

Herausgegeben von der gelehrten ehstnischen Gesellschaft
zu Dorpat.

Erster Jahrgang.

Der Druck dieses, bloß zum Gebrauch in den Ostsee-
provinzen bestimmten Kalenders, ist unter den gesetzlichen
Bedingungen gestattet.

Dorpat, den 9. November 1839.

Censor M. v. Engelhardt.